

Evidenčný list nehmotných pamätihodností mesta Hlohovec

Miesto: Depozit Biskupského úradu v Nitre

Príležitosť: Spísanie Zoborskej listiny r. 1113

Časový údaj: r. 1113

Typ pamätihodnosti: nehmotná

Názov: Prvá písomná zmienka o Hlohovci – Prvá hodnoverná písomná zmienka o Hlohovci, zapísaná v Zoborskej listine z r. 1113

Popis:

PRVÁ PÍ SOMNÁ ZMIENKA O HLOHOVCI – ZOBORSKÁ LISTINA R. 1113

Zoborské listiny z rokov 1111 a 1113 sú dva najstaršie zachované listinné originály na území dnešného Slovenska. Pre mesto Hlohovec je významnejšia listina z roku 1113. Vznikla z poverenia kráľa Kolomana a spísaná bola v benediktínskom opátstve na Zobore v Nitre. Vyhotoviť ju dal samotný opát zoborského konventu Gotfríd. Dôvodom jej vzniku bola potreba spísať, rozdeliť a ohraničiť majetky, ktoré patrili kráľovi, a ktoré boli vo vlastníctve konventu sv. Hypolita na Zobore.

Zoborská listina z roku 1113 je teda majetkovým súpisom zoborského opátstva, v ktorom je uvedených viac ako 150 obcí na území západného Slovenska, ktoré úplne alebo z časti patrili k zoborskému opátstvu. Táto listina je tak zároveň dôkazom, že začiatkom 12. stor. patrilo opátstvo k najväčším vlastníkom pôdy v Uhorsku.

A čo je dôležité pre územie Slovenska, Zoborská listina sa stala jedinečným a cenným miestopisom západného Slovenska a pre viacero obcí a osád sa Zoborská listina stáva prvým písomným dokladom ich existencie, ako aj ich pomenovania, názvu.

Vďaka tejto listine sa nedozvedáme len o majetkoch patriacich nitrianskym benediktínom, ale aj o majetkoch, ktoré s nimi susedili.

V Zoborskej listine sa prvýkrát hodnoverne objavuje aj Hlohovec. Nie však ako obec alebo osada ako taká, ale pomenovanie samotného hradu Hlohovec a to pod názvom Golguz a tiež ako castellani Golgocienses (oba názvy dokladajú slovanský pôvod názvu). Táto prvá písomná zmienka je teda dokladom, že v dobe vyhotovenia Zoborskej listiny v tomto priestore existoval nielen hrad, ale aj panstvo, ktoré spravovalo svoje majetky. Hlohovský hrad zastával významnú pozíciu pohraničného hradu, strážil obchodnú cestu cez rieku Váh a bol tiež centrom hradného županstva.

Vďaka Zoborskej listine tak máme k dispozícii nielen prvú hodnovernú písomnú zmienku o hrade Hlohovec, ale rovnako poznáme rozsah majetkov zoborského opátstva, aj majetky hlohovského hradu. Práve tak poznáme vďaka tomu aj presné rozlíšenie medzi majetkami konventu a majetkami hlohovského hradu. Máme tiež možnosť objaviť tu množstvo zapísaných obcí a osád, pre ktoré je to rovnako ako pre Hlohovec, prvá písomná zmienka vôbec, s ich konkrétnym pomenovaním.

Ďalšia písomne doložená zmienka o Hlohovci (nielen o hrade, ale aj o osade) pochádza až zo začiatku 13. stor., a aj preto je Zoborská listina z roku 1113 nenahraditeľným zdrojom informácií a predovšetkým dokladom prvej hodnovej písomnej zmienky o hlohovskom hrade, ktorý sa v priebehu 12. – 13. stor. zaradil medzi najvýznamnejšie na Slovensku, ako pohraničný komitátny hrad.

Spracoval: Mgr. J. Miková

Dátum: 01/2013